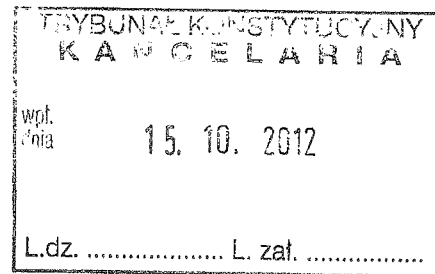

PG VIII TK 83/12

dot. sygn. akt SK 45/12

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną R R o zbadanie zgodności art. 57 § 1 w zw. z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jednolity – Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) z art. 2, art. 24 zd. 1, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

– na podstawie art. 33 w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

art. 57 § 1 w zw. z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jednolity – Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza dochodzenie przez pracownika przywróconego do pracy innych roszczeń, związanych z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, niż określone w art. 57 § 1 Kodeksu pracy, jest zgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 2 i w zw. z art. 32 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 24 zd. 1 Konstytucji RP.

Uzasadnienie

Pełnomocnik R R wniósł skargę konstytucyjną, w której zaskarżył art. 57 § 1 Kodeksu pracy (zwany dalej: k.p.) w zakresie, w jakim przepis ten pozbawia pracownika – z którym niezgodnie z prawem rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia, a następnie przywrócono do pracy – prawa do dochodzenia pełnego odszkodowania za cały okres pozostawania bez pracy, z art. 2, art. 24 zd. 1, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

W piśmie z dnia 21 maja 2012 r., w wykonaniu zarządzenia Sędziego Trybunału Konstytucyjnego, Skarżący uzupełnił braki formalne skargi konstytucyjnej.

Następnie w piśmie z dnia 7 sierpnia 2012 r. Skarżący doprecyzował skargę, wskazując, obok zaskarżonego dotychczas art. 57 § 1 k.p., art. 300 k.p. jako przepis związkowy.

Powyższa skarga została złożona w następującym stanie faktycznym.

R R pozostawał w zatrudnieniu od dnia kwietnia 1974 r. Pracodawca rozwiązał ze Skarżącym umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, tj. na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. – z dniem grudnia 2002 r. Zgodnie z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w C z dnia marca 2007 r., sygn. akt. , został przywrócony do pracy. Pozwem z dnia października 2009 r., wniesionym przeciwko zakładowi pracy, Skarżący, wskazując na art. 58 k.p. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 415 k.c., a także w nawiązaniu do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 listopada 2007 r., sygn. SK 18/05, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 128, wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kwoty zł tytułem

naprawienia szkody poniesionej na skutek niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wyrokiem wstępnym z dnia marca 2011 r., sygn. , Sąd Okręgowy w C Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Skarżącego przeciwko M sp. z o.o. w C

o odszkodowanie z tytułu rozwiązania umowy o pracę – uznał roszczenie powoda za usprawiedliwione co do zasady. Jak wynika z uzasadnienia orzeczenia, Sąd Okręgowy poddał szczegółowej analizie zgodność przepisu art. 57 k.p. z art. 2, art. 32 i art. 64 Konstytucji RP, opierając swój wywód na treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 18/05. Przyjmując, że nie jest związany ograniczeniami wynikającymi z art. 57 § 1 k.p., Sąd roszczenie powoda uznał za usprawiedliwione co do zasady

Od powyższego wyroku apelację wniosło pozwane Przedsiębiorstwo, podnosząc m. in. zarzut naruszenia art. 57 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że przywrócenie powoda do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy oraz wypłacone wynagrodzenie w ustawowej wysokości nie wyczerpuje jego roszczeń związanych z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w K , wyrokiem z dnia września 2011 r., sygn. akt , zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił. Z treści uzasadnienia tego orzeczenia wynika m in., iż Sąd Odwoławczy stwierdził, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego, na który powoływał się Sąd pierwszej instancji, dotyczył wysokości odszkodowania, o którym mowa w art. 56 k.p., tymczasem w sprawie chodziło o inną instytucję prawną – o odszkodowanie za czas pozostawania bez pracy po przywróceniu do pracy, unormowaną w art. 57 k.p. Zgodnie zaś z uchwałą składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., sygn. I PZP 2/09 (LEX nr 499592), na którą powołał się Sąd drugiej

instancji, uznano wiążący charakter wyżej wskazanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jedynie w stosunku do art. 58 k.p.

Uzasadniając skargę konstytucyjną, sprecyzowaną ostatecznie w piśmie z dnia 7 sierpnia 2012 r., pełnomocnik Skarżącego wskazał, że przedmiotem zaskarżenia jest przepis art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. w zakresie, w jakim pozbawia pracownika, z którym w sposób niezgodny z prawem rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia, a następnie przywrócono do pracy, prawa dochodzenia pełnego odszkodowania za cały okres pozostawania bez pracy.

Zdaniem pełnomocnika Skarżącego, przepis ten narusza art. 2, art. 24 zd. 1, art. 32 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Przepis art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. miałby być, według Skarżącego, niezgodny z art. 2 Konstytucji z uwagi na niespójność i sprzeczność zawartych w nim unormowań w zakresie prawa pracy wobec odmiennej regulacji przyjętej w art. 57 k.p. i art. 58 k.p. do analogicznych stanów faktycznych. Naruszenie art. 24 zd. 1 Konstytucji przez zaskarżone przepisy polegać miałyby, z kolei, na niezapewnieniu należytej ochrony pracy i na nienależytym nadzorze nad pracą pracowników zwalnianych z pracy bez wypowiedzenia z naruszeniem prawa.

Niezgodność kwestionowanej normy z konstytucyjnym wzorcem kontroli zawartym art. 32 Konstytucji, upatruje Skarżący w dyskryminacji i nierównym traktowaniu pracowników, którzy zostali przywrócenii do pracy (art. 57 § 1 k.p.) w porównaniu z tymi, którym przyznano odszkodowanie (art. 58 k.p.). Z kolei naruszenie art. 64 § 2 Konstytucji, miałyby polegać na nierównej ochronie praw majątkowych pracowników uzyskujących świadczenia na podstawie art. 57 § 1 k.p. – z uwagi na ograniczenie w dochodzeniu przez nich odszkodowania za cały okres pozostawania bez pracy.

Na poparcie postawionego w skardze zarzutu, Skarżący odwołał się w jej uzasadnieniu oraz w pismach z dnia: 21 maja i 7 sierpnia 2012 r. do wyroku

Trybunału Konstytucyjnego, w sprawie SK 18/05, powołując się na argumentacją przedstawioną przez Trybunał w uzasadnieniu orzeczenia.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny zarzutów podniesionych w skardze konstytucyjnej, należy odnieść się do kwestii formalnych dotyczących dopuszczalności skargi oraz jej zakresu przedmiotowego.

Na wstępie należy zaznaczyć, że merytoryczne rozpoznanie przez Trybunał Konstytucyjny skargi konstytucyjnej uzależnione jest od spełnienia wymogów wynikających z art. 79 Konstytucji oraz art. 47 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Z przepisu art. 79 ust. 1 Konstytucji wynikają trzy zasadnicze przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej: a) naruszenie prawa lub wolności gwarantowanych Konstytucją; b) ostateczność orzeczenia; c) niekonstytucyjność przepisu. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji nie ulega wątpliwości, iż jedynym dopuszczalnym przedmiotem skargi konstytucyjnej może być unormowanie wykazujące dwojaką kwalifikację.

Po pierwsze – kwestionowane unormowanie winno być podstawą prawną ostatecznego orzeczenia, z wydaniem którego wiąże skarżący zarzut naruszenia przysługujących mu w świetle postanowień Konstytucji praw lub wolności. W postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną możliwa jest bowiem kontrola jedynie regulacji, która znalazła faktyczne zastosowanie przy

orzekaniu (*vide* - wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2008 r., sygn. SK 11/07, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 47).

Doprecyzowując tę przesłankę, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przedmiotem kontroli może być tylko przepis, który zdeterminował w taki sposób treść opartego na jego podstawie rozstrzygnięcia, iż doprowadziło ono do naruszenia wskazanych w skardze praw lub wolności. Uznanie zaskarżonego przepisu za niekonstytucyjny – wskutek rozpatrzenia skargi przez Trybunał Konstytucyjny – prowadzić ma bowiem do jego wyeliminowania z systemu prawa, a poprzez ponowne rozpoznanie przez odpowiednie organy sprawy, w związku z którą wniesiono skargę, do usunięcia istniejącego naruszenia konstytucyjnych praw i wolności (*vide* – postanowienie TK z dnia 23 listopada 2009, sygn. Ts 91/09, LEX nr 737227; a także – postanowienia TK z dnia: 28 września 2010 r., sygn. Ts 154/09, OTK ZU nr 5/B/2010, poz. 365; 16 listopada 2010 r., sygn. Ts 150/08, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 417 oraz 26 listopada 2010, sygn. Ts 281/09, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 461).

Po wtóre – jedynym dopuszczalnym przedmiotem skargi konstytucyjnej może być unormowanie, w którego normatywnej treści uregulowań kwestionowanych w skardze konstytucyjnej tkwić winna bezpośrednia przyczyna niedozwolonej ingerencji organów stosujących prawo w sferę konstytucyjnie chronionych praw podmiotowych skarżącego (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 22 października 2007 r., sygn. Ts 291/06, OTK ZU nr 5/B/2007, poz. 241 oraz 18 lipca 2007 r., sygn. Ts 153/06, OTK ZU nr 6/B/2007, poz. 273).

Kontroli sprawowanej przez Trybunał w trybie skargi konstytucyjnej może podlegać tylko ta norma, której zastosowanie spowodowało skutek oceniany przez skarżącego w kategoriach naruszenia jego praw lub wolności (art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym) [OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 415, LEX nr 737131; *vide* też – postanowienie TK z dnia 9 listopada 2010 r., sygn. Ts 65/08, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 413].

Niedopuszczalne jest zatem wniesienie skargi konstytucyjnej, w szczególności, wobec przepisów, które tylko pośrednio kształtują sytuację prawną skarżącego, ale nie stanowiły podstawy ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 28 grudnia 1999 r., sygn. Ts 132/99, OTK ZU nr 1/2000, poz. 33 oraz 9 czerwca 2000 r., sygn. Ts 178/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 171).

Wracając na grunt skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie, należy najpierw rozważyć, czy przepis art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. może być przedmiotem merytorycznego badania zgodności z Konstytucją w zakresie treści normatywnej wskazanej przez Skarżącego.

W oparciu o uzasadnienie skargi, należy uznać, iż Skarżący kwestionuje zgodność z konstytucyjnymi wzorcami normy kolizyjnej sformułowanej na podstawie w art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p., według której roszczenie z art. 57 § 1 k.p. eliminuje możliwość dochodzenia roszczeń opartych na przepisach prawa cywilnego o uzyskanie odszkodowania na zasadach ogólnych określonych w Kodeksie cywilnym. Z brzmienia zarzutu zawartego zarówno w *petitum* skargi konstytucyjnej z dnia 6 lutego 2012 r. i jej uzasadnienia, jak też z treści pism z dnia: 21 maja i 7 sierpnia 2012 r., jednoznacznie wynika, iż zarzut skargi mieści się w zakresie treści normatywnej (normy kolizyjnej) wynikającej z obu tych przepisów.

Następnie winno się rozważyć, czy kwestionowany przepis art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. może być przedmiotem merytorycznego badania zgodności z Konstytucją w zakresie wskazanym przez Skarżącego ze względu na wymóg spełnienia takiego warunku dopuszczalności skargi, jakim jest „bycie” podstawą ostatecznego orzeczenia, mającego nadto, aktualny związek z prawami Skarżącego.

Należy na wstępie zauważyć, iż w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że kwestią techniczną jest to, w jaki sposób

proces analizy obowiązujących przepisów, który ostatecznie doprowadził organ procesowy do konkluzji zawartej w wydanym orzeczeniu, zostanie w nim uzewnętrzniiony w postaci podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Sam zaś fakt nie powołania konkretnego przepisu nie przesądza jeszcze o tym, czy stanowił on podstawę wydanego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji (*vide* – wyroki TK z dnia: 9 października 2001 r., SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211; 17 września 2002 r., sygn. SK 35/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 60; 21 października 2003 r., sygn. SK 41/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 89).

W oparciu o uzasadnienia obu wyroków wydanych w sprawach Skarżącego, należy uznać, iż podstawą rozstrzygnięcia był przepis art. 57 § 1 k.p. Jednocześnie uzasadnione jest przyjęcie, iż przepis art. 300 k.p. także znalazł zastosowanie w wyroku Sądu Apelacyjnego, w tym znaczeniu, że Sąd ten nie dopatrywał się zbiegu odpowiedzialności przewidzianej w Kodeksie pracy z odpowiedzialnością cywilnoprawną, uznając, że art. 57 § 1 k.p. odpowiedzialność pracodawcy reguluje w sposób wyczerpujący.

Przed merytorycznym ustosunkowaniem się do przedstawionego w *petitum* skargi zarzutu, należy odnieść się także do zakresu przedmiotowego skargi – w kontekście dopuszczalności przyjęcia art. 24 zd. 1 jako wzorca kontroli zgodności z Konstytucją RP zakwestionowanej normy wynikającej z przepisów Kodeksu pracy.

Należy zauważyć, iż adresatem normy, którą można zrekonstruować na podstawie treści art. 24 zd. 1 Konstytucji RP – nie jest Skarżący. Z treści tego przepisu nie wynikają prawa podmiotowe po stronie jednostki a jego treść i miejsce w systematyce Konstytucji nakazują traktować go jako jedną z zasad ustrojowych.

Normy prawne, które przyjmują postać zasad ustroju, adresowane są w pierwszym rzędzie do prawodawcy, wyznaczając sposób wykorzystywania przez niego kompetencji do normowania określonych dziedzin życia

publicznego. Z tego względu art. 24 zd. 1 Konstytucji nie może być adekwatnym wzorcem kontroli art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p.

Wprawdzie Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie niekiedy przyjmował, że art. 24 Konstytucji może być wzorcem w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną, jednakże wówczas, gdy związek taki dostrzegał pomiędzy art. 24 Konstytucji z jednej, a art. 65 Konstytucji z drugiej strony (*vide* – wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2006 r., sygn. SK 41/05, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 126 i powołane tam orzeczenia).

W niniejszej sprawie Skarżący, obok art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, wskazał również art. 2 i art. 32 Konstytucji.

Art. 2 i art. 32 Konstytucji RP zostały, w *petitum* skargi, powołane jako samoistne wzorce kontroli przepisu art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. we wskazanym wyżej zakresie. Jednakże analiza uzasadnienia skargi pozwala na przyjęcie, iż Skarżący wiąże naruszenie praw majątkowych określonych w art. 64 ust. 2 Konstytucji z zasadą sprawiedliwości społecznej i zasadą równości.

Naruszenia tych zasad Skarżący upatruje w tym, że niesprawiedliwie, bo odmiennie (nierówno) traktowani są pracownicy wywodzący swoje prawo z treści art. 58 k.p. (w rozumieniu nadanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 18/05) i wywodzący swoje prawo z art. 57 § 1 k.p.

Przedmiotem skargi jest zatem zarzut niezgodności przepisu art. 57 k.p. w zw. z art. 300 k.p., rozumianego w ten sposób, że wyłącza możliwość dochodzenia przez pracownika przywróconego do pracy, z którym niezgodnie z prawem wcześniej rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia, innych roszczeń niż przewidziane w art. 57 § 1 k.p. – z art. 64 ust. 2 Konstytucji, wyrażającym prawo do równej ochrony praw majątkowych, i związaną z tym prawem zasadą sprawiedliwości (art. 2 Konstytucji), w powiązaniu z zasadą równości (art. 32 Konstytucji).

Zakwestionowane przepisy Prawa pracy mają następujące brzmienie:

„Art. 57. § 1. Pracownikowi, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, nie więcej jednak niż za 3 miesiące i nie mniej niż za 1 miesiąc.”;

„Art. 300. W sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy do stosunku pracy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego, jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy”.

Przystępując do merytorycznej oceny słuszności zarzutu zawartego w skardze konstytucyjnej, odnoszącego się do zgodności art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. – z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP, należy na wstępie odwołać się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego we wskazanej wyżej sprawie SK 18/05.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność art. 58 k.p. w zw. z art. 300 k.p. – z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, interpretowanego w ten sposób, że odszkodowanie przewidziane w art. 58 k.p. wyczerpuje wszelkie roszczenia wynikające z wadliwego rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Trybunał Konstytucyjny rozpatrywał także rozstrzygnięcie tej sprawy w aspekcie wcześniejszych orzeczeń wydanych w sprawach SK 34/01 i SK 48/01. W wyroku z dnia 2 czerwca 2003 r., sygn. SK 34/01, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 48, Trybunał orzekł, że art. 188 § 2 i art. 196 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288, ze zm.), który ogranicza do 6 miesięcy wynagrodzenie przysługujące przywróconemu do pracy członkowi spółdzielni pracy, zaś art. 196 § 1 prawa spółdzielczego wyłącza dochodzenie roszczeń odszkodowawczych na podstawie prawa cywilnego z tytułu naruszenia art. 193-195 prawa spółdzielczego – są zgodne z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji i nie są niezgodne z art. 2, art. 24, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1 i art. 58 ust. 1 Konstytucji.

Z kolei w wyroku z dnia 18 października 2005 r., sygn. SK 48/03, OTK ZU nr 9/A/2005, poz. 101, Trybunał Konstytucyjny orzekł m. in., że art. 47¹ k.p., który stanowi, że odszkodowanie, o którym mowa w art. 45 k.p. (tj. odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem), przysługuje w wysokości wynagrodzenia za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia – jest zgodny z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

W sprawie zakończonej postanowieniem z dnia 6 marca 2012 r., sygn. SK 3/09, OTK ZU nr 3/A/2012, poz. 28, Trybunał Konstytucyjny odmówił badania konstytucyjności art. 47¹ k.p. (w zakresie, w jakim przepis ten reguluje wysokość odszkodowania, o którym mowa w art. 45 k.p.) w zw. z art. 300 k.p. Przedstawiając argumentację uzasadniającą swoje stanowisko w powyższej sprawie, Trybunał Konstytucyjny zauważył, iż odszkodowanie, o którym mowa w art. 47¹ k.p., ma taki sam charakter, jak odszkodowanie przewidziane w art. 58 k.p. Zdaniem Trybunału, tego rodzaju podobieństwo obu tych przepisów uzasadnia również sposób uregulowania wysokości należnego pracownikowi odszkodowania. Jednocześnie Trybunał podkreślił, iż takie podobieństwo nie zachodzi między art. 47¹ k.p. i art. 47 k.p. Także Sąd Najwyższy zajmuje stanowisko, zgodnie z którym, wykładnia art. 58 k.p. przyjęta w wyroku Trybunału, w sprawie SK 18/05, nie znajduje zastosowania w odniesieniu do art. 47 k.p.

Trybunał Konstytucyjny rozważał także istotę różnicy między oboma powyższymi przepisami. Podstawową różnicę upatruje Trybunał w charakterze prawnym obu rodzajów świadczeń. Świadczenie przewidziane w art. 47 k.p. sprowadza się do konieczności zapłaty należnego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w sytuacji, gdy zostało zrealizowane żądanie restytucyjne pracownika – przywrócenie do pracy. Świadczenie to jest więc uzupełnieniem podstawowego świadczenia w postaci przywrócenia do pracy.

Odmierna jest funkcja, jak stwierdza Trybunał Konstytucyjny, art. 47¹ k.p., w myśl którego określone świadczenie pieniężne stanowi formę odszkodowania.

Ta zasadnicza różnica, jak zauważa Trybunał Konstytucyjny, legła u podstaw stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym uzasadnia ona wykładnię art. 47 k.p. w sposób odmienny od interpretacji Trybunału sformułowanej w odniesieniu do art. 58 k.p. i, tym samym – usprawiedliwia wyłączenie możliwości dochodzenia odszkodowania na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego ponad przysługujące pracownikowi na podstawie art. 47 k.p. wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

W świetle powyższych ustaleń należy uznać, iż problemy prawne analizowane przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej omawianych sprawach, są zbliżone do występujących w niniejszej sprawie, lecz nie analogiczne, jak twierdzi Skarżący. Pozwala to jednak na ich w pełni uzasadnione szerokie uwzględnienie w analizie zarzutu skargi będącej obecnie przedmiotem rozpoznania.

Przechodząc obecnie do ustosunkowania się do zarzutu podniesionego w niniejszej skardze konstytucyjnej, w kształcie określonym w *petitum* oraz, ostatecznie, w piśmie Skarżącego z dnia 7 sierpnia 2012 r., należy uznać zarzut naruszenia przez art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. – art. 64 ust. 2 w zw. z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP za niezasadny.

Artykuł 57 k.p. i art. 58 k.p., podobnie jak art. 47 k.p. i art. 47¹ k.p., należą wraz z art. 45 k.p. i art. 56 k.p. do grupy unormowań regulujących, w ramach systemu przepisów prawa pracy, kwestię usunięcia skutków wadliwego rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy oraz kompensaty doznanej w związku z tym szkody. Art. 45 k.p., regulujący te kwestie w odniesieniu do rozwiązania w powyższy sposób umowy o pracę za wypowiedzeniem, oraz odpowiadający mu, w zakresie takiego ustania stosunku pracy bez wypowiedzenia, art. 56 k.p., przywidują dwa rodzaje środków

usunięcia tych skutków: niemajątkowy, poprzez przywrócenie do pracy, i majątkowy, przez orzeczenie odszkodowania. Kompensata przewidziana jest bądź w postaci wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, bądź odszkodowania, w ustawowej wysokości, przy czym możliwe jest obecnie (przy uwzględnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 18/05) dochodzenie odszkodowania w wysokości odpowiadającej poniesionej szkodzie.

Roszczenia z art. 45 k.p. i art. 56 k.p. zostają poddane ocenie sądu w trybie, odpowiednio, art. 47 k.p. i art. 47¹ k.p. oraz art. 57 k.p. i art. 58 k.p.

W judykaturze Sądu Najwyższego i literaturze przedmiotu przeważa stanowisko, iż przywrócenie do pracy (główne świadczenie) ma charakter restytucyjny, zaś wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy jest świadczeniem uzupełniającym, bowiem jego podstawą jest założenie, iż pracownik nie ze swej winy nie otrzymał wynagrodzenia za pracę, mimo że pozostawał w gotowości do jej świadczenia. Odszkodowanie (świadczenie główne) ma zaś charakter kompensacyjno-sankcyjny.

Skarżący, na gruncie zaskarżonych przepisów prawa pracy, upatruje naruszenia konstytucyjnej zasady równości w odmiennym traktowaniu sytuacji prawno-majątkowej pracowników, którzy zostali zwolnieni w wyniku wadliwego rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia i następnie byli przywróceniu do pracy, w stosunku do tych, na których rzecz zasądzone odszkodowanie. Prowadzi to – zdaniem Skarżącego – do ograniczenia ochrony praw majątkowych pracowników pierwszej grupy w stosunku do drugiej grupy, z uwagi na brak możliwości dochodzenia przez podmioty z pierwszej grupy innego rodzaju kompensaty niż przewidziana w art. 57 k.p.

Skarżący, wychodząc z założenia, iż art. 58 k.p. w zw. z art. 300 k.p. interpretowany zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, w sprawie SK 18/05, stwarza możliwość dochodzenia – przez pracownika, z którym wadliwie rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia i następnie zasądzone

na jego rzecz odszkodowanie w wysokości określonej w art. 58 k.p. – dalszych roszczeń odszkodowawczych, także na zasadach ogólnych określonych przez przepisy Kodeksu cywilnego, mylnie uznaje, iż sytuacja prawna rozważana przez Trybunał w sprawie SK 18/05 jest analogiczna do przedstawionej w niniejszej skardze konstytucyjnej – i dlatego stoi na stanowisku istnienia nierówności pozycji prawno-majątkowej pracownika przywróconego do pracy w okolicznościach, o których mowa w art. 57 k.p., a nawet dyskryminacji prawnej tej grupy pracowników.

Jak wynika z ustaleń poczynionych wyżej na podstawie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, z analogicznością sytuacji dotyczącej sprawy SK 18/05 i sprawy niniejszej nie można się zgodzić.

Należy zauważyć, iż Skarżący błędnie ocenia jako relewantną, a więc prawnie doniosłą, sytuację prawną zarówno tych pracowników, którzy uzyskali odpowiednie świadczenie na podstawie art. 57 § 1 k.p., jak i na podstawie art. 58 k.p. – uznając, iż wspólną cechą (w obu przypadkach) jest „bycie” pracownikiem, z którym rozwiązano stosunek pracy bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów prawa. Punktem wyjścia dla dalszej argumentacji jest więc dla Skarżącego przepis art. 56 § 1 k.p., nie zaś oba wyżej wymienione przepisy. Z takim stanowiskiem nie można się zgodzić.

W szczególności z uzasadnienia skargi wynika, iż zarzut dyskryminacji odniesiono do porównania sytuacji osób będących adresatami zakwestionowanej normy kolizyjnej (art. 57 § 1 k.p. w zw. z art. 300 k.p. i art. 58 k.p. w zw. z art. 300 k.p.), to jest pracowników przywróconych do pracy na podstawie art. 57 § 1 k.p., w relacji do sytuacji pracowników, którzy, zgodnie ze swoim wyborem, dokonanym w oparciu o art. 56 § 1 k.p. – uzyskali stosowne odszkodowanie zgodnie z art. 58 k.p. Skarżący uważa, że o dyskryminacyjnym charakterze zaskarżonych przepisów decyduje fakt, że przepis art. 300 k.p. stosuje się tylko do osób, które uzyskały świadczenie określone w art. 58 k.p.

Jak już wyżej wskazano, w oparciu o ustalenia dokonane przez Trybunał Konstytucyjny, orzeczenia sądowe wydane na podstawie art. 57 § 1 k.p. i art. 58 k.p., mające charakter konstytutywny, tworzą różne sytuacje prawne pracowników, z którymi rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia niezgodnie z przepisami prawa. To zróżnicowanie sytuacji prawnych wynika z odmiennego sposobu usunięcia skutków wadliwego rozwiązania stosunku pracy. Należy podkreślić przy tym, że wybór formy usunięcia tych skutków, na co już wyżej wskazano, należał do suwerennej decyzji pracownika. W istocie więc to niezależnie dokonany przez pracownika wybór roszczenia różnicuje jego sytuację prawną.

Należy także zauważyć, iż nie tylko różnica w sytuacji prawnej omawianych grup pracowników, ukształtowana albo na podstawie art. 57 § 1 k.p., albo art. 58 k.p., upoważnia do różnicowania przez ustawodawcę rodzaju środków prawnych (np. pod względem intensywności ochrony prawnej) prowadzących do usunięcia wadliwości rozwiązania umowy o pracę. Jak bowiem już wyżej wskazano, uwzględniając ustalenia Trybunału Konstytucyjnego dokonane na gruncie sprawy SK 3/09, różny jest charakter prawny wprowadzonych przez ustawodawcę środków. Podkreślić należy, iż główne uprawnienie pracownika, określone w art. 57 § 1 k.p., ma charakter restytucyjny, natomiast wynikające z art. 58 k.p. – ma postać rekompensaty o charakterze kompensacyjno-sankcyjnym.

Na podstawie powyższej analizy uprawniona jest konstatacja, iż brak możliwości domagania się przez pracownika – który został przywrócony do pracy w warunkach art. 57 § 1 k.p. i uzyskał świadczenie w postaci wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w ustawowej wysokości – innego rodzaju świadczeń oraz odszkodowania również na podstawie art. 300 k.p., jest zgodny z art. 64 § 2 w zw. z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP.

Obie grupy pracowników znajdują się w odmiennej sytuacji – nieporównywalnej z wyżej wskazanymi względów, w szczególności wobec

innego rodzaju (o różnym charakterze prawnym) środków przyjętych przez ustawodawcę w celu ochrony praw pracownika – co uzasadnia ich traktowanie w sposób odmienny.

Przedstawiona analiza uprawniać może do wysunięcia dalej idących wniosków. Wprowadzenie przez ustawodawcę możliwości uzyskania przez pracownika, który został przywrócony do pracy, roszczeń, jakich domaga się Skarżący, mogłoby prowadzić do prawnej dyskryminacji pracownika, który otrzymał świadczenie na podstawie art. 58 k.p. Oczywista nierówność prawna w takim wypadku, wynikałaby z przyznania niekoniecznej (nieuzasadnionej) i nieproporcjonalnie większej ochrony praw w postaci dwóch świadczeń głównych: o charakterze restytucyjnym (przywrócenie do pracy) i odszkodowawczym, niż przyznana pracownikowi uzyskującemu na mocy art. 58 k.p. jedno świadczenie główne (odszkodowanie).

Na gruncie niniejszej sprawy, należy uznać, iż zaskarżona regulacja spełnia wymogi zasady sprawiedliwości społecznej, określonej w art. 2 ustawy zasadniczej. Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że „zasada sprawiedliwości społecznej ma szczególne znaczenie na gruncie stosunków pracy, gdyż jej realizacja oznacza odpowiednie ukształtowanie sytuacji pracowników, nie oznacza jednak zacierania faktycznych różnic między zarówno grupami pracowników, jak i poszczególnych pracownikami” (wyrok TK z dnia 12 lipca 2010 r., sygn. P 4/10, OTK ZU nr 6/A/2010, poz. 58).

W świetle powyższego należy uznać, iż przedmiotowe uregulowanie, które wprowadza zróżnicowanie w sytuacji prawnej dwóch grup pracowników w oparciu o różnicę w sytuacji faktycznej, w której się znajdują (przywrócenie, bądź nie, do pracy), nie można uznać za niesprawiedliwe.

Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że między zasadą sprawiedliwości społecznej a zasadą równości wobec prawa istnieje ścisły związek. Obie zasady w znacznym stopniu nakładają się na siebie.

Wprowadzanie zróżnicowania podmiotów prawa jest dopuszczalne na gruncie zasady równości, jeżeli służy realizacji sprawiedliwości społecznej.

Z powyższych względów, przedstawiam stanowisko, jak na wstępie.

~~Zamieszkała
Prokuratora Generalnego
Robert Marcond
Zastępca Prokuratora Generalnego~~